

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна 1. прим. в таборі 3 ф.)
" " " поза таб. 4 ф.)
На місяць в таборі . . . 25 ф.
" " " поза таб. 30 ф.
На 3 місяці в таборі 75 ф.
" " " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Видав „Видавниче Товариство імени В. Гринченка“.

Ч. 54. (101).

Неділя, 5. серпня 1917.

Рік III.

Організуванне Української армії.

Український Військовий Генеральний Комітет.— Відділи.—Склад.

„Р. Слово“ й „Утро Россія“ з дня 26. н. ст. червня у телеграмах із Києва повідомляють:

На останнім засіданні 2-го українського військового з'їзду обговорено питання про організацію постійного Військового Генерального Комітету, який у будучині стане українським міністерством війни, а поки що се комісаріат українських військ.

У склад Комітету входять 40 членів Комітет від себе вибирає представників у генеральний штаб при Головній квартирі, при фльоті, при штабах фронтів і т. д.

Комітет має ряд відділів: агітаційно-просвітний, мобілізаційний з відділом воєнних донесень (його головне завдання—демобілізація армії), відділ інспекторський (його завдання—покликування новобранців—Українців, перенесення до українських частей), організаційний, фронтний і лікарський.

„Кіевская Мысль“ з дня 27. н. ст. червня повідомляє:

2-й український військовий з'їзд увів до нового постійного Військового Генерального Комітету 17 осіб із попереднього складу, а крім того вибрав 10 нових членів Комітету.

Таким чином у постійний Генеральний Комітет входять у теперішню хвилю отих 27 осіб: ген. майор Іванів, полк. Пилькоєвич, полк. Капкан, підполк. Павленко, підпор. Чернявський, прап. Полозів, прап. Певний, прап. Селецький, прап. Потішко, салд. Ровинський, салд. Граждан, матр. Письменний, військовий урядник Гореміка-Крупчинський, С. Петлюра, В. Винниченко і д-р Луценко. Нові члени: ген. майор Кіндратович, підполк. Матяшевич, підполк. Жуковський, капіт. Славинський, капіт. Глубовський, штабс-капіт. Білецький, поручник Левитський, поруч. Скрипчинський, прап. Кедровський, салд. Кблос.

Обсяг діланья.

„Утро Россія“ з дня 26. н. ст. червня у телеграмі з Києва про 2-й український військовий з'їзд повідомляє між ин.:

Генерал Кіндратович заявив, що Комітет в технічною організацією, функції ж політичні належать до Центральної Ради, в контактї з якою Комітет і працює.

Урядова часопись Українського Військового Генерального Комітету.

„Кіевская Мысль“ повідомляє: Український Військовий Генеральний Комітет приступає до видавання в Києві власного органу п. з. „Вістник Українського Військового Генерального Комітету“.

Рада українських салдатських депутатів.

„Р. Слово“ й „Утро Россія“ з дня 26. н. ст. червня у телеграмах із Києва повідомляють:

На 2-ім українським військовим з'їзді обговорювано також справу організації старої Ради українських салдатських депутатів, яка буде центральним органом українського війська і в компетенцію якої входитимуть тільки військові справи. Військова Рада входить уповні в Центральну Раду. Депутати вибирають ся по одному на 25.000 людей. Депутати мають ті самі права, що й депутати всеросійської Ради салдатських депутатів, і вони на місяць обирають і приймають ухвали, котрими зв'язують себе тісно з Центральною Радою.

„Утро Россія“ з дня 27. н. ст. червня у телеграмі з Києва доносить:

Вчора після закриття військового з'їзду, у Троїцьким Народнім Домі відбували ся вибори до української Ради салдатських депутатів. Вибрано 130 людей.

Плян негайної українізації війська.

„Н. Время“ з дня 26. н. ст. червня у телеграмі з Києва доносить: Загально-український військовий з'їзд поручив Українському Генеральному Комітету виробити докладний плян українізації війська й поробити всі заходи для негайного введення його в життя.

5-й український полк зложив присягу Українській Центральній Раді!

„Р. Слово“ з дня 1. н. ст. липня у телеграмі з Уманя повідомляє:

Вчора після молебня й прочитання „Універсалу“ 5-й український полк зложив присягу Українській Центральній Раді.

Українські роти в Єкатеринбурзі.

„Н. Время“ з дня 26. н. ст. червня у телеграмі з Єкатеринбурга доносить:

У місцевих полках почала ся організація українських рот.

Український жіночий батальйон.

Під таким заголовком „Утро Россія“ з д. 28. н. ст. червня у телеграмі з Києва повідомляє:

Виїхала у Петроград делегатка київського жіночого відділу для особистих переговорів з А. Керенським про формування в Києві жіночих батальйонів.

Резолюція 2-го українського військового з'їзду в справі Українців-новобранців.

„Р. Слово“ з дня 26. н. ст. червня у телеграмі з Києва повідомляє: 2-й український військовий з'їзд прийняв слідууючу резолюцію в справі Українців новобранців:

„З уваги на те, що по знищенню царизму нема ніякої підстави для екстериторіальности війська, що даремне перекидування мільонів людей по Росії опізнює транспорт і викликає величезні видатки, що з окрема для нас, Українців, особливо шкідливе роздроблюванне сил тепер, коли треба вести демократичну роботу по селах і пригтовляти ся до Установчого Зібрання, з'їзд постановив зі всіх новобранців, ополченців і инших, хто буде покликаний до війська на Україні, комплектувати виключно місцеві резервові й діїсні частини, а також чорноморську фльоту“.

Статистика салдатів-Українців в Українським воєнним окрузі.

„Утро Россія“ з дня 29. н. ст. червня у телеграмі з Києва повідомляє: Головний начальник воєнного округа зажадав од військових частей дат про число салдатів, офіцерів і урядників Українців у частях. (За „Ділом“).

В київській „Робітничій Газеті“, ч. 68, з дня 23. червня ст. ст., читаємо вступну статтю, яка кидає світло на порядки вищої військової управи російської (демократичної) армії,—кидає світло на політику її що до Українців. Подаємо цю статтю:

Київ, 23 червня 1917 р.

Хто робить дезорганізацію?

Як відомо всім, міністр Керенський дав дозвіл на формування трьох українських корпусів. Цей дозвіл не хапались затвердити приказом, оформити, закріпити. Але якось все ж таки закріпили.

Так само було дозволено українцям в тилу виділятися в свої частини.

Само собою розуміється, що ті виділені в тилу українські частини повинні одправлятися тільки в українські корпуси, коли їх хочать послати на фронт.

Але що ж виходить? Українським маршевим ротам на місці говорять одне, а везуть зовсім динше. Опивняються люди не в українських корпусах, а серед частей, які зустрічають їх вороже, бо вони, мовляв, „українці й хочать орділітись від Росії“.

Для чого це робиться,—хочеться, нарешті, спитати? З якою ціллю? На віщо вища військова влада так нерозважно, так необережно грається з вогнем?

Результати такої політики ми бачимо вже. У Києві збилося декільки ешелонів з ріжних губерній. Ці ешелони мали йти на фронт, в українські корпуси. Але дізнавшись, що українці обманюють, вони зупинились у Києві й не хочать їхати, поки їх не сформують у полк і не гарантують, що пошлють тільки в українські корпуси.

Розуміється, це вчинок неправильний, самочинний. Він порушує той план формування українських частей, який виробив Військовий Український Генеральний Комітет і на який згодилось Правительство. Це непорядок, дезорганізація. З цим треба боротись.

Але хто ж перший той непорядок заводить? Чому вищі російські військові влади так безцеремонно ламають своє слово і сміються як з самих себе, так і з українців? Для чого вживаються всякі заходи, щоб не додержати свого обіцяння?

Чого, нарешті, міністр Керенський не скаже голосно й отверто по всіх російських військових частях, що всі військові люди, чи то руські, чи українці, рівні перед смертю, перед тою бойнею, до якої він з таким запалом закликає їх. Чого нема ні одного заклику його до руських, щоб вони не ставились до українців з такою ворожістю тільки через те, що українці почувли себе людьми і хотять бути українцями?

Колі б міністр Керенський сказав таке слово, коли б командуючі твердо додержувались приказу поповнювати призначені для українців корпуси тільки українськими частями, то не було б тепер у Києві збитих у купу ешелонів, і не довелось би українським організаціям витратити стільки сил на те, щоб внести порядок і лад в розбурхану сгнїю.

Ми стоїмо за організацію всіх розбурханих стихій, ми віримо, що тільки організованість може довести до ладу наше таке непевне, таке непокірне життя. Але, замість того, щоб без потреби кликати нас до того, що ми весь час тільки й робимо, відповідальним людям російської демократії треба самим уважніше предивлятися до своїх вчинків і не вносити нам дезорганізації.

Після бою.

Осіння нічка сриблястою млою,
Мов легким серпанком, покрила поля;
Ущухнув гармидер завзятого бою,
Лиш де-не-де куля шалена гуля.
Крізь хвилі туману видніють ся трупя—
Нещасні жертви сліпої судби...
Заснули на віки... Між ними у купі
Конають каліки в предсмертній борбі.
А смерть неблаганна блукає між ними,
Кістляві руки свої простяга,
Пріймає байдужно в холодні обійми
Нещасних, яким відпочити черга...
Вмирають сіроми в пекельнім стражданню,
З словами прокляття й жалю на устах;
Іх стогін і зойки й тяжкі зітхання
Розносять ся вітром в безкраїх полях.
Та скоро замовкли, зашмерли ті звуки,
І все занімло в нічній тишині...
Сконали нещасні... Від горя і муки
Найшли відпочинок в чужій стороні...

Щедовго, мов тній, по полю блукали
Між трупами люде й копались в землі,
Убитих до ями байдужно стягали,
А потім—нічого не видно у млі...
Скінчила ся орія люта, кривава...
Затихла на нічку... А в сяві дня,
Неначе звичайна невинна забава,
Опять розпочнеть ся жорстока різня.

Zet.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Самостійна українська церква.

Берн (Шва.) 29. липня.

Українська кореспонденція (2-ред.) доносить: Російські дивні оповідають, що сеєд українського духовенства є сильне заворушення. Повстав рух, цілю котрого є відірвання української церкви від російської державної церкви. Головою української церкви мігби бути патріарх царгородський (2-ред.). На чолі сепаратистичного руху стоїть ігумен Печерської Лаври.

„Діло“.

Полк ім. М. Грушевського.

Подаємо за „Ділом“ з Київ. часопису „Нова Рада“ таку вість:

„Вчора (18. липня) до Києва праїхав відділ воєнків Українців, котрі їдуть на фронт з кількох російських міст за Волгою. З'їхавшись у Харкові, сі воєки постановили сформуватись в окремий полк ім. Михайла Грушевського.

„Так числом коло 3.500 вони прабули до Києва і тут вистроїлись

перед музеєм і послали своему шефові проф. М. Грушевському повідомлення, що просять його прийняти їх парад.

„Проф. М. Грушевський, вийшовши до воєнків, обходив їх ряди і здоровив кожду сотню викликом: „Здорові, козаки“, „Здорові були, Батьку!“ відповідала сотня враз, як один“.

Полк ім. П. Полуботка.

Полк ім. П. Полуботка вислано проти його волі на фронт. Він замість того з'їхав ся весь у Київ, арештував команданта київської залози Оберучева та багатьох інших високих російських офіцерів, а коли ті стали з Українцями переговорювати і вказувати на угоду з У. Ц. Р., Українці відповіли, що вони ще й „Українську Центральну Раду арештують, як вона буде з „кацапами“ годити ся“. Взагалі полк ім. Полуботка стоїть на найбільше самостійницькїм становищі.

(З „Діла“).

Всеукраїнський робітничий З'їзд.

З'їзд скликається в перших числах липня 1917 року в Києві, в помешканні другого городського театру. З'їзд скликається по ініціативі Української Фракції Київської Ради Роб. Деп. Мета З'їзду: міцна організація українського робітництва як на Україні, так і поза її межами.

На З'їзді мають бути представлені всі українські робітничі організації: а) політичні, б) культурно-просвітні, в) професійні, г) кооперативні, д) українські фракції загально-робітничих організацій (фракції Рад Робітн. Депутатів, професійних спілок і ин.).

Кожна організація має право посилати одного делегата; організації, що мають більше 100 членів, мають право посилати на кожних 200 чоловік ще одного делегата.

Порядок для З'їзду:

1. Сучасний момент в українськїм житті і українське робітництво.
2. Ближчі завдання українського робітництва.
3. Питання організації.
4. Візучі справи.

Організаційний Комітет просить всіх товаришів, які їдуть на З'їзд, привезти такі відомости:

1. Приблизна цифра українського робітництва в данному місці, як організованого, так і взагалі.
2. Як і скільки є робітничих організацій в данному місці.
3. Кожен товариш, що їде на З'їзд, повинен мати при собі мандат (уповноваження) від організації, яка його послав.

В справах З'їзду просять звертатися по адресі: Київ, Дворець,—Українська Фракція Ради Робітничих Депутатів.

(Київ. «Робітничя Газета», ч. 63).

Від Комітету Українського Національного Театру.

В київській „Робітничій Газеті“, ч. 59, з дня 13. (26) червня 1917 р., читаємо такий заклик:

Громадяне.

В єдності сила. Ми мусимо спільними силами заснувати свій театр. Заснувати зараз же, негайно. Театр

є дзеркалом душі Народу, і тільки хороше дзеркало правдиво одбиває всі річі.

Наш край—музицький і неосвічений, через те здебільше всякі крамарі продавали нам ті погані дзеркала, що викривлювали нашу фізіономію.

Настав час подивитися на своє лице в цілости, побачити його в правдивому вигляді і піднести вгору, як дзеркало правди, показати і другим, що ми не такі, як виявляла нас досі та крамарська правда. Коріфеї театру боронили права Української сцени, але часи загального старого ладу гальмували всяку культурну роботу. Вся нація тепер візьметься за се діло і в складі свого Комітету, що є при Українській Центральній Раді, поведе широке діло не на підставі приватного підприємства, а як важливу Національно-ідейну справу. Вся Україна мусить мати свій національний театр з постійними трупами по великих містах, з головним театром у Києві і з передвижними по селах. Тут з'єднаються усі найкращі сили і будуть гуртуватися молоді на дальшу роботу. До Комітету зараз покликано видістих літературних, артистичних, художних і громадських робітників. Комітет має завданням утворити театр, який дасть нам здорового і честного громадянина, гідного свого краю. Часи неволі поминули, і ми стали до роботи. На се спільне всієї України діло потрібні гроші, і Комітет закликає Громадянство скласти жертви яко мога ширше. Головний театр має бути заснований у Києві, у власному будинку. Тепер він почне існувати десь в найнятому помешканні, щоб згодом, коли будуть засоби, зайняти свою хату. До нового театру буде покликано найкращих артистичних сил. Тільки при підтриманні цілої Нації ми зміцнімося, наберемо потрібних сил і чесно виконаємо доручене нам діло.

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Перетворення російського кабінету і національний конгрес.

З Копенгагена доносять: Після телеграм з Петрограду всі міністри зложили до розпорядку свої портфелі, щоб дати вільну руку Керенському до наміреного перетворення кабінету.

На відложенім до зміни кабінету Національній Конгресі в Москві мас явити ся 850. послів. Фінляндія й Україна не одержать запрошення через своє ворожо-відпорне становище проти цілої держави. Генерали Брусілов і Корнілов будуть присутні, як представники фронтових військ, на засіданню, яке правдоподібно буде тайне.

(Тим робом Україну й Фінляндію вилучено від російського конгресу, щоб викувати проти них оружжя. Ред.)

Надії Керенського на зворот.

Керенський заявив співробітничому часопису „День“, що він сподівається ся ворожий наступ задер-

жати в вісьмох днях, коли всі союзники вдарять на всіх фронтах. Всі зібрані в Петрограді війська відїхали на фронт найскорішою дорогою. Також інші гарнізони з краю висилають ся на фронт. Полковник Михайловський заявив, що потреба найменше 300.000 салдатів, щоб здержати німецько-австрійську офензиву. Рада робочих і салдатів ухвалила звернути ся з нагальним покликом до союзників за помічу.

Кадетська партія проти свободи народів і поділу землі.

З Берну доносить „Пті Парізієн“ з Петрограду: Керенський і Церетелі обговорювали з представниками різних політичних партій що до їх співучасті в правительстві. Не вірять, щоб теперішній кабінет вже був перетворений. Кадетська партія ставить домагання, які утрудняють вступ її до кабінету. Передовсім домагаєть ся вона уступки Чернова і понехання його аграрної (земельної) реформи. Товариші міністри з соціал-демократичної партії не хочуть жертвувати свого товариша. Далі жадає партія кадетів ревізії згоди з Україною і з Фінляндією. Вона домагаєть ся, щоб не видавано ніякого основного закону перед зібранням Установчих Зборів. Та кріза найде розвязку щойно після повороту Керенського.

(Так кадети хочуть відкликання територіяльно-національної автономії України, щоб її вбити на зручно переведених Установчих Зборах більшістю російських послів, де не буде ні Поляків, анї Фінляндців, анї Турків з Бухари й Хини. Ред.)

Зажкнення російської гра-ниці.

З Гааги доносить бюро Рейтера з Петрограду: Тимчасове правительство дало розпорядок, що з нагоди незвичайних відносин границі Росії будуть зажкнені від четверга з півночі (2. серпня) до 15. серпня.

Рада салдатів і робочих проти большевиків.

З Гааги доносять з Петроградської телеграфної агенції: Виконавчому Виділові Ради робочих і салдатів предложено таку резолюцію:

1) Вся революційна демократія домагаєть ся, щоб група большевиків, обжалувана за те, що спричинила неспокій і одержувала гроші з ворожого джерела, була публично засуджена. Наслідком цього неможуть оминати засуду Леїні і Зіновєв. Група большевиків повинна негайно і ясно осудити поступовання своїх провідників.

2) Виконавчий виділ жадає від всіх членів і від всіх фракцій, щоб уєрпнення, прийняті більшістю центральних органів, негайно переводити в практиці.

3) Всі судово переслідувані особи мусять бути усунені зі співучасті в Виділі, поки прийде рішення суду. Виділ уважає потрібним, щоб салдати й робітники з Петрограду висказали своє становище супроти останніх подій. Рада салдатів і робочих повинна рішити ся чим скорі-

ще за загальними новими виборами Виїдлу.

Цю резолюцію прийнято переважачою більшістю 360. голосів проти 11. та 6-ти неголосуючих.

Внутрішнє напруження в Росії.

Зі Штокгольму доносять приватні звідомлення про понажне положення в Росії та в Фінляндії. Німецький наступ аеропланів на Аландські острови викликає сподівання дальших воєнних подій на північній Балтійській морі. Закриття російської границі дає привід до численних несконтрольованих вісток. Такою вісткою є се, що тимчасове правительтво зачало змінювати російські війська, які збраталися з фінляндським населенням, на козаків; кількох сенаторів і членів сейму в Гельсінфорсі увязнено по відкриттє канню генерал-губернатора Стаховича.

З Гапаранди і з сусідньої граничної станції Торнео доносять про події, які викликають сенсацію. Повертаючись зі Швеції соціалістів, між ними паню Александрю Кольонтай, увязнено разом з 20 більшовиками.

З огляду на сподівання будучого великого поділу землі, якому противлять ся круги міської інтелігенції й пані, наближається ся нова сутинка з боку широкіх мас селянства й робітників. Край стоїть перед марою голоду, перед промисловою катастрофою, перед фінансовим розвалом.

Зі Штокгольму пишуть: „День“ з 21. липня подає такий образ Росії: Росія є останніми днями під зморю подвійного перелому на фронті й поза фронтом. Немає часу отямити ся з одного переляку, аж навіщує нас другий удар, перед яким блідне попередній. Як в перших днях революції розніє ся оклик: „Долой війну, в гору горожанська війна!“— ніхто не йняв тому віри, що можливо голосити такі ідеї, то тепер після чотирьох місяців стоїмо перед їх здійсненнем. Коли війська максималістів в Петрограді під проводом досвідчених заговорників переходять до наступу, то на фронті їх одностудумці опускають перед ворогом свої становища. Головна Квартира не подавала ніколи більше поражачих вісток, як тепер.

Брак всякого примусу робить не тільки війну неможливою, але противною розумові й спроваджує на жертву масу тих людей, які найбільше були віддані вітчизні й революції. „Рабочая Газета“ сповіщає про центральний відділ всеросійського конгресу робочих і салдатів та селян, який вислав в порозумінню з Керенським 70 комісарів до армій для провірення катастрофи.

„Німецький страх“ в Петрограді.

Зі Штокгольму прийшли часописі після перелому фронту в Галичині, які описують страшне вражіння цієї події на Росію й на Петроград. В столиці панує так званий „німецький страх“,—цілковита паніка; щодня сподіваються ся нових кровавих розрухів. В однім звідомленню подає Керенський сповірення комі-

сарів, висланих Радою робочих і салдатів на фронт для піднесення духу 7. 8. і 11. армій. Перший—Савінко потверджує відомість, що деякі відділи війська відкрили фронт, а другий—Філоненко жадає кари смерті на утікаючих, щоби окупити смерть правдивих оборонців вітчизни, що згнули надармо; третій говорить про розмір максималістичної пропаганди в 11. армії, який приніс великі несподіванки й катастрофу.

При Раді салдатів утворено верховний державний трибунал для досліду організації бунту і пожертвовано 50.000 рублів на сю ціль. Всі власті й приватні особи визвано до подання своїх спостережень (доносом). Столиця обхоплена трясцею переслідування; раз-у-раз відбуваються ся перешукуння по хатах, арештовання й доноси.

Розвал 11. армії.

Після висказу полонених розстрілі 11. армії почав ся негайно по наступі осередніх держав. Мимо сього, що при кожнім полку заявив ся посол від Ради салдатів і робочих і зваив війська до задержання позиції, взяли верх більшовики і громадами вийшли за фронт на зібрання, де порішено більшістю голосів, що російські війська на чужій землі не хочуть воювати і хочуть мира. Сибірські й азійські полки хотіли виступити проти зібраних і розігнати їх, та бояли ся виконати сей намір. Вкінці вибито й прогнано висланців Керенського, мужів доніра з боку правительтва. Азійські війська потворили банди грабітелів, які запалюючи переходили через тернопільський повіт і виконували багато убивств та грабунків. Людність утікала в ліси.

Бунт балтійської флотії.

„Правда“ оповіщає відповідь командирів балтійської флотії до міністра маринарки, в якій відмовляється від приказаного затоплення збутованих кораблів і вислання торпедів для підмоги правительству. Балтійська флотія наводить ся в руках більшовиків і лишить ся все грозою для правительтва Керенського.

Англійські „геройства“ при російській відступі.

З Гаги подають допис кoresпондента „Times“ з 7. російської армії: Англійці задержували 21 годину наступу ворожих військ, спляючи безладний відворот російських військ. Час-від-часу стріляли Англійці між Росіян, серед яких вибухла паніка. Кожний панцирний автомобіль дав пересічно 3000 вистрелів. Так робили Англійці через 20 годин і тим, що вони зайняли дорогу з Бучача до Тернополя, адержали вони цілий німецький фронт і зневолили Росіян заповнити прірву. (Та кілько тим способом згинуло нашого брата, не говорять ся. Ред.)

Російська катастрофа й її наслідки у південних.

Християнська часопись „Тідендс Тегга“ пише так про зворот війни

на сході: Напираючу російську хвилю задержано і тепер йде наперед вал німецької армії на просторі 250 км. Та відносини є далеко тяжчі, як перед двома літами, коли уступав Николай Николаевич ізза недостачі мушкетів. Він мав ті всі полки в руках хоч під грозою кари й примусу. Тепер під агітацією соціалістів дисципліна впала. Як що Керенському не вдасть ся піддержати упадаючу буділю, то боротьба йде не про се, як далеко відступатиме російське військо, але йде про існування, або неіснування російської держави.

Перехідне халяйство Росії до мира.

Після петроградського звідомлення уповажило правительтво міністерство торговлі вдати відозву до управи міст і земств зробити приготування для переходу до мирного життя. Різні уряди управи завіzano до вироблення плянів для унормування засобів життя після війни, щоби правительтво могло випрацювати загальний плян для господарської й політичної демобілізації.

Який буде урожай?

Петроград, 13. Згідно з відомостями податкових інспекторів, озимина в 77 повітах нижше середньої міри, в 48 середня, в 29 не вдалася, в 221 вдоволяюча і в 57 гарна. Ярина трохи гірша, бо холод в маю не давав їй рости.

Вісти зі світа.

ШТОКГОЛЬМСКА ЗАГАЛЬНА КОНФЕРЕНЦІЯ.

З Гаги доносить „Гандельсблат“ таку вістку зі Штокгольму: Тепер порішено, що англійські послы відідуть дня 15. серпня в Англію до Штокгольму. Через це конференція запевнена. Далі півурядово сповіщають, що й Американці прибудуть. Провідні відділи загального робітничого руху післяли представників до Париза, щоби Французи дістали пашпорти до Штокгольму. Вони жадають, щоби конференцію розпочато дня 22 серпня. Гуйсманс подає до відома, що теперішнє положення дуже корисне для конференції.

ПЕРЕТВОРЕННЯ АВСТРІЙСЬКОГО КАБІNETУ І НОВИЙ ЛАД.

В Австрії творить ся новий кабінет, завданням якого буде ревізія конституції. Вона має дати заповину, що всі нації будуть свобідно розвивати ся. Новий лад на основі національної автономії полягає на поділі на округи без нарушення границь коронних країв. Тим робом Галичина ділила ся б на 6 округів: два польські (Краків-Тарнів), два українські (Тернопіль—Станіславів) і два мішані (Львів - Перемишль), де Українці мають числену перевагу.

РОЗЛІМ МІЖ ПІВНІЧНИМ І ПІВДЕННИМ КИТАЄМ.

„Times“ доносить до Гаги з Шанхаю: Розлім між північним і південним Китаєм з граничною рікою Янтсекіанг став ся довершеною подією. Утворила ся ліга полудневих і західних провінцій з Сянцзеном на

чолі, яка перенесла столицю до Кантону. Північний Китай з консервативним характером держить ся Пекінгу, старої столиці Китаю. Флотія розділила ся надвоє.

ВІЙНА.

(Звідомлення осередніх держав).

На західнім фронті підняли 1. серпня Англійці з Французами нагальний барабанний огонь з великим наступом по обох сторонах Ісперу у Фландрії. Північне крило обьяли Французи, які обсадили це крило по Бельгійцях. Головний удар перейняли на себе Англійці. Цей фронт великої битви тягнеть ся на 35 км., а тепер простягнув ся аж до морського побережжя коло Нью-порту ще на 18 км. Вже останніми днями шаліла артилерійна битва такою бурєю, що гомін її було чути аж до Лондону.

Французи підіймали крім сього на своїх фронті кілька разів наступ під Chemin de Dames та над Масом, і втратили 1500 салдатів, взятих Німцями в полон.

На східнім фронті Німці перейшли Збруч на просторі 50 кілометрів; загрожений фронт російський на Волині з одного боку та Чернівці взяті в щипці з двох сторін—так що Росіянам прийдесть ся усувати ся взад. Війська союзних держав стоять коло Збаражя в Галичині, та коло Кімполонгу на Буковині. Росіяне посуваються в глибину Росії.

З боку Росіян і з боку Англійців на фронті являються ся голоси, що війна не протягнеть ся через зиму, і сього року прийде до покінчення світової драми.

3 таборового життя.

— Генеральна Старшина. 30. липня відбуло ся засідання при звичайному денному порядку. Між иншим прочитано листа від львівського „Комітету для святоточного поздоровлення митрополита А. Шептицького“ з проханням послати їм фотографічні картки з таборового життя, з яких Комітет має зробити світляні образи для ілюстрації українського життя в часі війни. Генеральна Старшина дала принципіальну згоду на се і зробила відповідні заходи в цій справі перед Командатурою і С. В. У.

Затверджено внесення Головної Виборчої комісії що до дня тіснотних виборів і полагоджено декілька таборових справ.

При війнних висеннях тов К-ою була звернена увага на те, що часопис для російських полонених „Русский Вѣстник“ майже нічого не подає про український рух і через те полонені не мають вірного представлення про положення в Росії, а полонені Українці, розкидані по різних таборах, не мають змоги дізнати ся про життя рідного народу. Крім того цю часопис чатають багато полонені і на робітничих командах українських таборів. В цій справі рішено зробити відповідні заходи в інтересі ширших інформацій про український рух поміж полоненими.

Ф. Б-но.

— Просвітна Громада ім. М. Драгоманова. В понеділок, дня 30. липня, відкрито курси для тих товаришів, які цікалять ся історією й сучасним побутом північно-західних українських земель. Учасників звичайно буває коло 30. У викладах звер-

Товариші! Передплачуйте „ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ“, приєднайте нових передплатників, розповсюджуйте часопись серед полонених!

иєно увагу на те, що сі землі, а власне--Підляше, Холмщина, Поліссє і Волинь знаходять ся у відмінних обставинах, чим центральна Україна. Тут загрожує власне від заходу польська навала, яка через цілі століття сунула ся на схід тай тепер рада би посунутись даліше. Поляки не вдоволені а утвореної їм держави, бо вони знають, що Польща без українських богатих земель не може бути великою державою. Але український народ не може забувати про сі свої землі, мусить протестувати проти сього, щоби тут провадилась даліше латинізація й польонізація, як се було за історичної Польщі.

Сими днями утворено також курс для неграмотних в лазареті. На курс вписалось 40 людей і охотно беруть ся до науки. Побажати їм лишень доброго здоров'я, щоби як гернуть ся на Україну, довго могли ще працювати для свого народу. Курс вєде т. Б—ко.

Дня 26. с. м. відбулось засідання Заряду і Загальні Збори. Обговорювано біжучі справи, а між иншим також справу трахотного барака, де є люди, які бажали би теж просвіщатись.

ЖЕРТВИ.

На Український Національний Фонд.

Карпо Заєць—2 м., Д. Петренко—50 ф., І. Бондаренко—50 ф., А. Михайленко—50 ф., П. Кухар—50 ф. Разом . . . 4 м.

Ф. Прядка . . . 40 ф. Ком. Allendorf a/d.—1 м. 80 ф. Ком. Asslar, № 1545.—14 м. Ком. Mobran.—6 м. 50 ф. Разом . . . 20 м. 50 ф.

Ком. Frankfurt a/M. № 1544. М. Миколаєнко—50 ф., Г. Дмитриченко—50 ф., І. Дроба—60 ф., А. Титов—25 ф., Т. Німець—25 ф., Ф. Луцький—25 ф. Разом . . . 2 м. 35 ф.

Ком. Richsfeld, № 11004. І. Хоменко—3 м., І. Кухта—50 ф., М. Шумаків—50 ф., К. Репчук—50 ф., Т. Мирониченко—50 ф., П. Павленко—50 ф. Разом . . . 5 м. 50 ф.

Кружок „Начало Волі“ В. Юхименко—3 м., Н. Виповзко—3 м., І

Чикал—2 м., Д. Небрат—2 м., І. Зубченко—2 м., Є. Стойко—2 м., В. Жосан—1 м., В. Семилітко—1 м., Ф. Тусюк—1 м., К. Латка—1 м., А. Павличенко—1 м., М. Гахов—1 м., А. Кучеренко—1 м., І. Романенко—1 м., Г. Маймула—1 м., П. Леоненко—1 м., К. Веселій—50 ф., І. Зінченко—75 ф., Ф. Руденко—70 ф., І. Траценко— ф., К. Черняченко—50 ф., Г. Мелник—15 ф., І. Чалап—10 ф., Н. Вяник—30 ф., І. Іваненко—50 ф., Разом . . . 28 м. (Грошей у Вашім конверті було лише 31 м.).

Ком. Grube Juno, № 1436. І. Силін—20 ф., Т. Гаркушенко—15 ф., К. Черногал—10 ф., А. Петрин—10 ф., Пашко—10 ф., М. Широкин—10 ф., Володченко—10 ф., Н. Недбайло—10 ф., І. Доценко—20 ф., С. Литвин—20 ф., С. Козюра—25 ф., Я. Перепелиця—10 ф., А. Рымбайло—20 ф., С. Черноморець—10 ф., П. Романченко—10 ф., Г. Ковалівський—10 ф., Н. Кононенко—50 ф., Н. Усів—50 ф., К. Вабенко—20 ф., Ф. Сучко—10 ф., І. Гришнюк—10 ф., В. Булака—10 ф., А. Грищан—10 ф., І. Гарасименко—10 ф., С. Ляхко—10 ф., І. Шпилька—10 ф., Ф. Бугай—10 ф., Труш—10 ф., Г. Броваренко—10 ф., Л. Пилипенко—10 ф., І. Ткаченко—10 ф., Л. Лебединський—10 ф., Т. Омельченко—10 ф., Є. Хведоренко—20 ф., В. Богомолів—10 ф., Ю. Темченко—20 ф., Д. Гринчак—10 ф., Т. Лукьянко—10 ф., Л. Бармовий—10 ф., Т. Суриків—10 ф., П. Попів—10 ф., М. Безбородів—20 ф. Разом . . . 6 м. 10 ф.

На хорих в лазареті.

Ком. Guttенbach. . . . 65 ф.

На волинські школи.

Від т.т. П. бльоку III. бараку: 5 м. 41 ф. Гроші здані скарбнику т-шу Б-ку.

На упаковку бібліотеки т-ва „Самост. Україна“

Ком. № 2778. . . . 1 м. 25 ф.

„ Lüdenscheld . . . . 1 м.

„ Frankfurt, № 1514. . . . 65 ф.

„ Asslar, № 1545. За ящи-

ки . . . . . 5 м.

І. Радченко. . . . . 60 ф.

Ком. Grube Juno. . . . 2 м.

На будову пам'ятника помер. тов.

Ком. Freilingen. П. Благодир—1 м., Н. Ломак—1 м., Д. Донець—30 ф. Разом . . . 2 м. 30 ф.

Ком. Nieder-Jngelheim.—11 м 30 ф. Кашалан . . . . . 1 м.

Ком. № 1929. М. Єремів—50 ф., О. Михитас—50 ф., М. Химич—50 ф., Є. Єфремів—20 ф., В. Мальців—20 ф., І. Шамонський—10 ф., С. Станкович—10 ф., М. Плахів—20 ф., К. Івків—20 ф., М. Дзьомба—25 ф., Г. Биків—10 ф., В. Рудковський—20 ф., І. Яницький—20 ф., В. Литвин—20 ф., С. Гайдарський—25 ф., А. Чижик—20 ф., А. Лихтар—20 ф., Д. Канавин—20 ф., А. Токарів—20 ф., О. Масюкович—20 ф., І. Боденіч—20 ф. Разом . . . 5 м. 90 ф.

Ком. Heisterberg, № 3876.—4 м. 10 ф.

„ Heisterberg, № 3876. П. Бабешко—50 ф., Ф. Колос—30 ф., І. Брусцький—20 ф., І. Сахно—30 ф., Л. Романюк—50 ф., А. Онищенко—20 ф., К. Ровинський—20 ф., П. Чередищенко—20 ф., І. Мороз—10 ф., М. Масло—10 ф., Є. Здрі—10 ф., П. Кармазин—10 ф., С. Гальченко—10 ф., П. Черненко—10 ф., Г. Модуха—10 ф., П. Кашпанець—10 ф., В. Калітенко—10 ф., А. Павлів—05 ф., М. Черновець—05 ф., Г. Твердохлб—10 ф., О. Капітанюк—10 ф., Ф. Якименко—10 ф. Разом . . . 4 м. 35 ф.

Переписка Редакції.

Одержали передплату на часопись „Громадська Думка“ від таких команд і товаришів:

Oberkwallbach 1 м. 50 ф., Ober-Semmen 1 м., Grelsfeld 1 м. 50 ф., Wiecker 3773.—1 м. 80 ф., Haiger 45 ф., Babenhhausen 90 ф., Giensheim 75 ф., Hasenfelde 90 ф., Limburg Federshof 30 ф., D. F.P. 195—2 м., Ft. P. Dt. 445—2 м. 97 ф., Wüstwil 30 ф., № 633—1 м., № 1670—30 ф., № 11206—30 ф., № 10431—

30 ф., Preungesheim 90 ф., № 2512—30 ф., Westerwald 30 ф., № 11948—30 ф., Arnswald 30 ф., № 1626—2 м. 40 ф., Nidda—60 ф., № 3963—1 м., Grossen-Linden 1 м. 50, № 311, № 10085—15 ф., Berod № 1025—2 м. 20 ф., Waldwimmersbach—3 м. 45 ф., Egelmee—1 м. 20 ф., Rßkershausen—2 м. 60 ф., № 2269—60 ф., № 6534—90 ф., № 3339—90 ф., № 992—30 ф., D.—Fofp 192—1 м., Gütersloh—30 ф., № 2141—30 ф., los Kuttraig 3504—90 ф., Sprendlingen 60 ф., № 2661—30 ф., Stockhausen 30 ф., Müller Schneider—30 ф., № 3127—30 ф., Grube Peter—50 ф., Langenbiber—1 м., Kwartz—1 м., Breidenbach—30 ф., Schlosshorn—1 м., № 2538—30 ф., № 1078—1 м. 80 ф., № 3127—30 ф., Oberhaid № 10912—50 ф., Ködigen—2 м. 5 ф., № 3859—30 ф., № 1127—60 ф., Salinenhof-Bödingen—30 ф., № 3187—90 ф., в) Halle—1 м., Nackel—30 ф., А. Романенко 1 м., Мелешко—1 м. 80 ф., С. Бондар—1 м., Б. Колесник—3 м., С. Мулько—1 м.

Послана часопись з рахунками: № 173—30 ф., Arzbach—60 ф., Friedberg—30 ф.,

Послані книжки й картки з рахунком В. Ефименку—5 м. 5 ф.

СПРАВОЧНЕ БЮРО Генеральної Старшини.

Ком. Richsfeld № 11004. Відвідувати другі команди заборонено.

Панасенко Пилип II. 70. Перенестись до другого господаря можна лише за згодою Вашого господаря. Стягнути до табору неможливо.

Заставлюк Василь II 26214. таб. Рахат. Брат Ван Климентій живий і є на ком. Ollgesheim № 535.

Лампа Михайло № 1315. Де знаходиться вказаний батальон, не відомо.

Ком. Wopshelm, Кривошхжа Іван І Чайка Антон. На Ваше бажання відповіди заходи зроблені.

ОГОЛОШЕННЯ.

Митвій Семен. Капітаненко із Черкас, київської губ., шукає родичів: Григорія Іван. Онищенка і Дмитра Гавр. Трємбовецького, які перебувають в Австро-Угорщині. Хто знає їх адресу, прошу написати в редакцію „Громадської Думки.“ Просимо часопись „Розвагу“ передрукувати це оголошення.

Приймаєть ся передплата на часопись полонених Українців табору Зальцведель

„Вільне Слово“

Часопись виходить що середі й суботи. Виписувати можна в усі табори й на всі робітничі команди Німеччини й Австро-Угорщини.

ПЕРЕДПЛАТА НА МІСЯЦЬ КОШТУЄ: поза табором 40 ф., окреме число 5 феш.

Пробне число висилаєть ся без плати.

Адреса Редакції: Lagerzeitung: „Freies Wort“. Salzwedel. Kriegsgefangenenlager.

Хто бажає виписувати часопись „Громадську Думку“,

хай відітне отсю карточку замовлення і разом з передплатою шле на адресу:

Ukrainischer Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung K.-G.-L. Wetzlar.

КАРТКА ЗАМОВЛЕННЯ.

Зголошую ся виписувати „Громадську Думку“

Імя й прізвище _____

Личний номер _____

Р.б. команда _____

Округ (Kreis) _____

Передплату висилаю за місяць.

мар. _____ фен. _____

ТЕАТР.

НАРОДНИЙ ДІМ у таборі ВЕЦЛЯР.

СЬОГОДНЯ, 5. СЕРПНЯ 1917. р.

Музично-Драматичним Товариством ім. М. Лисенка

буде виставлено:

„Панна Штукарка“

Жарт на 3 дії Володського.

Початок рівно в 7. год. вечера.

Ціни на вступ: 1-й ряд 80 ф., 2-й 65 ф., 3-й 50 і решта 40, 30, 20, 15 і 10 фен.

Перед початком і в часі антрактів грає духова орхестра під орудою т. Антонченка.